

07.09. 23р. 14гр. укр. літ.

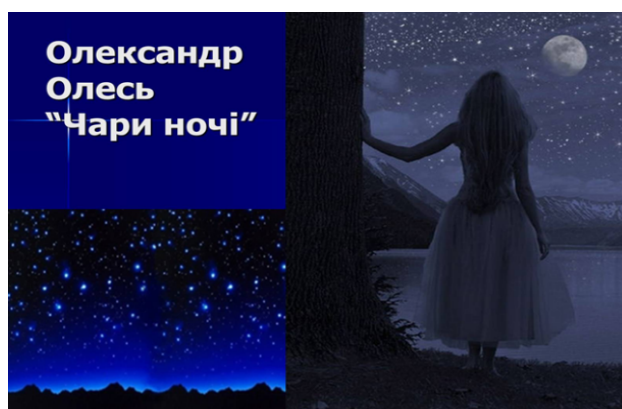
Доброго дня! Тема уроку. «Чари ночі» - перлина інтимної лірики української поезії. Мотив краси кохання й молодості. Експресивне висловлювання патріотичних почуттів («О слово рідне! Орле скутий!...»)

Увага! Виконані завдання надсилати за електронною адресою:
moshev2020@icloud.com

ТЕОРЕТИЧНИЙ БЛОК

Олександр Олесь — один з найталановитіших співців кохання, пристрасті, радості від земної любові закоханої людини. Його вірш «Чари ночі». став однією з найулюбленіших у народі пісень «Сміються, плачуть солов'ї».

Прослухайте поезію. <https://www.youtube.com/watch?v=gnu7AayNdwE>

Аналіз вірша «Чари ночі»

Збірка: «З журбою радість обнялась».

Рід: лірика.

Різновид лірики: інтимна, філософська, пейзажна.

Жанр: романс.

Напрямок: символізм.

Мотив: захоплення красою життя й красою кохання, заклик «ловити летючу мить життя».

Прекрасним зразком органічного поєднання пейзажної, філософської та інтимної лірики є поезія Олександра Олесь «Чари ночі» зі збірки «З журбою радість обнялась». За жанром цей твір – романс, завдяки проникливій мелодійності він став популярною народною піснею.

Центральним мотивом цієї поезії є заклик любити життя, насолоджуватись його красою, цінувати кожну мить. Автор пропонує ліричному героєві, а з ним і читачеві, улити «струмінь власної душі» у «шумляче море» краси весняної природи, до дна випити чашу щастя молодості й кохання, тим

паче, що щастя – надто швидкоплинне, саме тому потрібно «ловити летючу мить життя». Цю ідею увиразнює **образ Фауста**:

І схочеш ти вернути собі, Як Фауст, дні минулі... Та знай: над нас – боги скупі,
Над нас – глухі й нечулі..."

Продовжуючи народнопісенну традицію, Олександр Олесь будує вірш на наскрізному паралелізмі «людина – природа». Ліричність поезії посилюється влучними метафорами, наприклад, «тут ллються пахощі густі, там гнуться верби п'яні», «...уся земля тремтить в палких обіймах ночі»; персоніфікованим образом весни, яка завжди була символом молодості, краси, оновлення, наприклад: «весна іде назустріч нам», «весна бенкет справляє». Таким чином, одухотворена природа перебуває в органічній гармонії з почуттями ліричного героя: «Поглянь, уся земля тремтить В палких обіймах ночі, Лист квітці рвійно шелестить, Траві струмок воркоче».

Використовує поет у вірші й прийом обрамлення: на початку й у фіналі поезії повторюється строфа: Сміються, плачуть солов'ї І б'ють піснями в груди:
"Цілуй, цілуй, цілуй її – Знов молодість не буде!"

Аналіз вірша «О слово рідне! Орле скутий!...»

- **Прослухайте поезію.** <https://www.youtube.com/watch?v=a98yFHhDBTE>

Рід літератури: патріотична лірика.

Жанр: вірш-медитація (історико-філософське осмислення ролі рідного слова, загалом митця в історичній долі народу).

Мотиви: щире захоплення рідним словом; гнівне картання тих, хто його нищить і зневажає; заклик любити й берегти рідне слово.

Віршовий розмір: чотиристопний ямб.

Художні особливості: три частини композиції виконують роль тези, антитези і синтезу.

Поезія вибудована як монолог-звертання ліричного героя до рідного слова. Анафора «О слово рідне!» увиразнює не тільки композиційну єдність, а й змістову наповненість, підкреслює щирість ліричної оповіді, схвилюваність героя, зумовлює ораторські інтонації, патріотичні почуття. У серці автора виникає біль через зневажливе ставлення до рідної мови й історичне безпам'ятство співвітчизників. Наскрізна антитеза розгортає сюжет вірша.

Поет використовує яскраві метафори й епітети. Українське слово уподібнюється «скутому орлу», тобто поневоленому народові, слово якого звучало завжди як «співочий грім батьків моїх», а тепер «дітьми безпам'ятно забутий». Поет вдається до ремінісценцій послання «І мертвим, і живим...»

Т. Шевченка, закликаючи дієво любити свободу людини і народу. Для поета рідне слово, незважаючи на переслідування і заборони, – носій волелюбного духу народу, його безсмертя. Ідея вірша впливає з переконань митця, що рідне слово відбиває драматичну історію України, стало духовною зброєю народу. Зображуючи поетичний образ неповторної краси української мови і Вітчизни, поет висловлює своє творче кредо: «О слово! Будь мечем моїм! / Ні, сонцем стань! Вгорі спинися, / Осая мій край і розлетися / Дощами судними над ним».

Образ меча в Олеся перегукується з емблемою апостола Павла, у якого він символізує меч духовний: «Меч духовний є слово Боже». Автор переосмислює цей образ, поєднуючи в ньому духовне і творче начала; слово-меч стає атрибутом свободи і справедливості. У руслі символізму поет вдається до міфологічних образів космічного простору – сонця, синього неба, музики зір, а також біблійних образів (судні дні), які очистять рідний край від зла і стануть запорукою відродження нації, якщо вона поставить слово-меч собі на службу, оберігатиме рідне слово – символ безсмертя народу. **Художній напрям, стиль:** модернізм: символізм.

ПРАКТИЧНИЙ БЛОК

1. Скласти асоціативний куш

Режим доступу: https://drive.google.com/file/d/13l6RASMW0OlPangGT0_23YIsdsS2IgGJ/view?usp=sharing

2. Визначити образи-символи поезії «О слово рідне! Орле скутий!...»

Режим

доступу: https://drive.google.com/open?id=1WTERCbBr4LrvPHv2_Gg4KMfUKU9peIII

ДОМАШНЄ ЗАВДАННЯ

1. Питання для самоконтролю.

- Що мені найбільше запам'яталося з поезій Олександра Олеся ...
- Чому Олеся вважають символістом...
- Чи є Олександр Олесь патріотом, адже...
- Яка думка мене вразила (здивувала) після «знайомства» з романсом «Чари ночі»...

2. Виконати тестування. Режим

доступу: <https://naurok.com.ua/test/start/37541>

3. Вивчити твір «Чари ночі»; прочитати твір «По дорозі в казку».